

KÖROĞLU DESTANIN KAZAK VERSİYONUNDAKİ AŞIK OYUNU MOTİFİNİN HALKBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ

Sacide ÇOBANOĞLU*

ÖZ

Bu çalışmanın konusunu Köroğlu Destanı'nın Kazak çeşitlemesindeki Aşık oyununun tematik, yapısal, işlevsel ve anlamsal yönden analizi, tahlili ve değerlendirmesi oluşturmaktadır. Türk dünyasında çok sevilen ve asırlar boyunca anlatılagelen Köroğlu Destanı'nın kahramanı Köroğlu'nun; doğumu, yetişmesi ve koç yiğit Köroğlu'na dönüşmesi sürecini kapsayan bu uzun destanın, kahramanın çocukluk bölümünde geçen Aşık oyunu incelenmekte ve bu oyunun kahramanın gelişimine nasıl bir katkısı olduğu, oyunda kahramanın davranışlarının dayandığı psikolojik temellerin neler oldukları, bu temellerde yatan psikolojinin araştırılmasıyla ortaya çıkacak bulguların metin içindeki yerlerinin sorgulanması, söz konusu bulguların metne yaptıkları katkıların neler olduklarının ortaya çıkarılması makalemizin yazılış amacını içermektedir.

Güç ve iktidara sahip olma Köroğlu için doğuştan getirdiği bir zorunluluktur. Babasının ve dedesinin öcünü alacağı kırklar tarafından söylenmiştir. Bu söylemin aksi bir davranış söz konusu değildir. Bu düşünceler doğrultusunda büyüyen Köroğlu mahallede aşık oynadığı arkadaşlarına yenildiği zaman onları dövmeye başlar. Bu noktada aşık Köroğlu'nun her zaman kazanmak zorunda olduğu hayat çizgisini temsil etmektedir. Bu yolda karşısına çıkacak bütün engelleri yıkacaktır. Destanda kullanılan Aşık motifi onun hayat felsefesinin somutlaşmış halidir. Köroğlu'nun bu çocuklara karşı takındığı düşmanca tavrın aslında kendince destekli bir dayanağı vardır. Aklını ve zekasını idrak ederek lider olan bir kahraman olarak değerlendirdiğimiz Köroğlu'nun gelecek nesillere örnek olmasını sağlamak ve onun değerlerinin istedik değerlerimiz arasında yer almaya devam etmesi yolunda mücadele vermek hepimizin görevidir.

Anahtar Kelime: *Köroğlu Destanı'nın Kazak versiyonu, aşık oyunu motifi, destanlar, destan yapsı, destan işlevleri*

AN FOLKLORİSTİCAL ANALYSES OF THE MOTIF OF THE AŞIK GAME IN THE KAZAK VERSION OF THE KÖROĞLU EPİCS

ABSTRACT

The purpose of this paper is to evaluate of the motif of ashik game in the Kazak version of Koroglu Epics. Koroglu is one of the most popular folk hero among the Turkic peoples. Koroglu's birth, rise to the hero status, his adventures will be evaluated their relation to the game of ashik that he was played with his peer. Especially his attitude toward his friend and his later behavior becoming folk hero will be evaluated by thematic, structural and functional aspects.

It is a necessity for Köroğlu to have power and power. It was said by the forties that he would avenge his father and grandfather. This behavior is not the opposite of the discourse. Köroğlu growing up in line with these thoughts starts to beat them when they are defeated by their friends in the neighborhood. At this point, the lover always represents the life line that Köroğlu must win. It will destroy all the obstacles that will come across in this way. The love motif used in the epic is the embodiment of his life philosophy. The hostile attitude of Köroğlu towards these children is in fact a supportive basis. It is our duty to ensure that Köroğlu, whom

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBE, sacidecobanoglu01@gmail.com , ORCID NO:

we regard as a hero who is a leader by realizing his intellect and intelligence, sets an example for future generations and that his values continue to be among our desired values.

Keywords: Kazak version of Koroglu Epics, game of the ashik motif, epics, structure, functions

Köroğlu, bütün Türk dünyasının ortak paydasında bulunan asırlardan beri nesilden nesile aktararak gelen destanlarımızdan biridir. Köroğlu bütün Türk topluluklarınca çok sevilmiş ve benimsenmiştir. Destan; Orta Asya kavimleri Türkmenler, Özbekler, Tacikler, Karakalpaklar, Kazaklar arasında; Kafkasya kavimleri Azeriler, Ermeniler, Gürcüler, Abhazhalar, Kumuklar arasında ayrıca Balkanlarda, Araplar ve Anadolu Türkleri arasında bilinmekte ve söylenmektedir. (Çobanoğlu 2018:1) Bu kadar çok varyanta sahip olan ve tüm Türk dünyası tarafından sevilerek söylenen bütün Köroğlu varyantlarında halk fikirlerinin birleşmesiyle ortaya çıkan tek bir ortak amaçtan söz edilebilir o da Köroğlu'nun güç ve iktidara sahip olmaya çalışması. Kahramanımızın gerek doğumunda var olan olağanüstülük gerekse büyürken ve yetişkinlik dönemlerinde karşılaştığı olağanüstülükler hem destan kahramanlarında bulunması gereken ayrıcalıklı özellikler olarak kendini göstermekte hem de aslında Köroğlu metninin altında yatan mesajı destekler bir karakter sergilemektedirler. "Güç veya iktidar en küçük insan topluluğu veya klandan en büyük emperyal devletlere kadar değişmez konu değil midir? Aynı şekilde aile kadar birbirine yakın ve homojen sosyal ünitelerden devlet veya devletlerarası çok uluslu şirketlere kadar paylaşılabilen güç ve iktidar değil midir? O halde Köroğlu Destanı'nın muhtelif kayıtlarla ele geçen metninin büyük mesajına ve dışavurduğu dünya görüşüne yönelerek güç ve iktidar bağlamında söylediklerine kulak vermeliyiz. Köroğlu Destanı'nda güç ve iktidara karşı korku ve hürmet, baş eğme ve kafa tutma kavramlarının en somut ve en anlamlı formlarını buluruz." (Çobanoğlu 2010:25)

Köroğlu Destanı'nın Kazak varyantında Tolıbay'ın Ravşanbek adında bir oğlu vardır. Halk tarafından çok sevilen merhametli ve akıllı Ravşanbek'in mesleği at sınılığıdır. Atlara bakıp onların geçmişleri hakkında bilgi verebildiği gibi insanlara bakıp onların geçmişleri hakkında da bilgi verebilmektedir. Kızılbaşların şahı Şağdat Han kendisini çekemez ve onu hapse attırır. Şağdat Han, Ravşanbek'i astırmaya karar vermişken fikrini değiştirir ve onu köle olarak bir aileye satar. Gajdembek, Ravşanbek'i köle olarak satın alır. Gajdembek Külayım adındaki karısı ve Akanay isimdeki kızıyla yaşamaktadır. Ravşanbek köle olarak satıldığı bu güzel aileye kendini sevdirebilir ve bir süre sonra kızları Akanay ile evlenir. Ravşanbek'in bir atın kurumuş kafatasıyla dertleştiğini duyan düşmanları hemen Şağdat Han'a haber verirler. Şağdat Han, Ravşanbek'i sarayına çağırır. Onu yeniden türlü sınavlara tabi tutar. Sorulan her soruya cevap verebilen Ravşanbek en sonunda Şağdat Han'ın babasının aslında kim olduğunu da bilince Şağdat Han 'Bunları gören şu gözlerindir,' diyerek Ravşanbek'in gözlerini oydurur. Ravşanbek kör olmuştur. Akanay ve Külayım, Ravşanbek ve Gajdembek'e kaçıp yurtlarına geri dönmelerini söylerler.

Görüldüğü gibi destan kahramanımız Köroğlu'nun babasına Şağdat Han tarafından büyük bir haksızlık yapılmıştır. Herkes tarafından sevilen merhametli ve akıllı Ravşanbek aslında içten içe Şağdat Han tarafından kendisinde bulunmayan bu

özellikleri taşıdığı için kıskanılmaktadır. Sadece atlar konusunda değil insanlar konusunda da gözlem yeteneği ve algısı son derece yüksek olan Ravşanbek ne yazık ki bu olumlu özelliklerinin, hiçbirine sahip olmayan muhteris, gücü ve iktidarı elinde bulunduran bir yönetici tarafından cezalandırılmıştır. Kendisine sorulan her soru ve çözmesi beklenen her problemde Ravşanbek'in başvurduğu yegane nokta 'akıl'dır. Onun harekete geçmesini sağlayan, kendisine sorulan sorulara doğru cevaplar vermesinde, problemleri çabucak çözmesinde etkili olan yegane unsur her zaman 'akıl'dır. En sonunda Şağdat Han'ın gerçek babasının kim olduğunu bulması da bu güçlü gözlem yeteneğinin, yüksek algısının harekete geçmesini sağlayan akı sayesinde gerçekleşmiştir. İşte bu sıra dışı akıl Şağdat Han'ın algı yetersizliğine ve kıskançlığına kurban gitmiş ve Ravşanbek bilgeliğinin karşılığı olarak gözlerini vermek zorunda kalmıştır. Köroğlu'nun babası Ravşanbek, kendi yurduna kaçtığı zaman hanımı Akanay hamiledir. Kırklar ve Gavus-Kıyas ona rüyasında hamileyken öleceğini, bebeğin mezarda doğacağını ve bu bebeğin tüm intikamlarını alacağını söylerler. Tıpkı kırkların dediği gibi Akanay ölür ve bebeği onun ölü vücudundan mezarda doğar. Kırklar bebeği beze sarıp 'körde' (mezarda) doğduğu için adını "Köroğlu" koyarlar. Tolıbay'dan kalan boz kısrağ, her gün mezara giderek Köroğlu'nu emzirir. Kısrağı takip eden Babalı mezardaki çocuğu bulup evine getirir. Kimseye duyurmadan büyütmeye başlar.

Bu noktada kahramanımızın olağanüstü bir şekilde mezarda dünyaya gelişini görmekteyiz. Kırklar tarafından bu bebeğin doğum şekli belirlenmiş, adı verilmiştir ve bebeğin atalarına yapılanların öcünü almak için dünyaya geldiği söylenmiştir. "Köroğlu tipik bir halk kahramanıdır. O haksızlığa uğrayarak cezalandırılan babasının intikamını almak için, zorbalık ve yolsuzluk üzerine kurulmuş yerel iktidarın zalimliklerine karşı kanun dışına çıkarak sıradan ve masum halkın savunucusu, zenginlerden alıp fakirlere dağıtan ve onların koruyucusu olan tam bir halk kahramanı örneğidir." (Çobanoğlu 2010:24) Destanda Köroğlu'nun doğumu sonrasında büyüdüğüne, geliştiğine ve yaşlılarından çok daha güçlü biri olduğuna tanıklık ediyoruz. Bu noktada mezarda dünyaya gelen kahramanımızın aile fertleri tarafından bulunup dış dünyaya çıkarılması ve burada yaşamaya başlamasını ikinci bir doğum olarak ele alabiliriz. İlk doğum, ölmüş annesinin ölü bedeninden çıkarak mezarda dünyaya gelmesi; ikinci doğum ise yiyecek bulmak için günün belli saatlerinde mezardan çıkıp sonra tekrar mezara girerek devam ettirdiği yaşantısında ailesi tarafından bulunup bütün fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanarak tıpkı yaşlıları gibi bir evde, dış dünyada yaşamaya başlaması olduğunu söyleyebiliriz. Köroğlu ikinci doğumunda kendisinin bir kahraman olduğunu idrak etmiş, hangi görevle dünyaya geldiğinin bilincine varmış ve zekaya dayalı bir kahraman davranışı göstermeye başlamıştır. Bu noktada oğul Köroğlu'nun, baba Ravşanbek'in harekete geçmesini sağlayan, kendisine sorulan sorulara doğru cevaplar vermesinde, problemleri çabucak çözmesinde etkili yegane unsur olan 'aklı' ortak olarak kullandıkları görülmektedir. Baba ve oğulun arasında kan bağıının ötesinde fikrî ve ulvî olarak oluşmuş, Köroğlu'nun kahramanlığının dayandığı temeli belirleyen ve onun gelecekteki hayatında göstereceği davranışlara yön veren bu davranışlara dayanak oluşturacak fikri barındıran kalıp olgu; baba ve oğulun ortaklığını ifade eden akıldır. Köroğlu kahramanlığını düşünerek idrak etmiş, kahramanlığını zekaya dayandırmış bir liderdir.

Destanda Köroğlu'nun büyüme çağında, mahallenin çocuklarıyla aşık oynadığı anlatılmaktadır. Tarihi çok eski çağlarından beri var olan aşık oyunu Türk kültür tarihi içinde yerini almış ve hemen hemen her dönemde severek oynanmış bir oyundur¹. Türk dünyasında aşık oynama geleneğine kısaca bir göz atarsak: "Aşık Oyun; genç kızlar ve delikanlılar oynar. Aşık'ın dört tarafı vardır; "aşık" (çıkıntılı taraf), arkası "tauçu", yassı tarafın çıkıntılısı "puk", diğer tarafı "çik" olarak adlandırılır. Herkes eline birer aşık alır, yere atar. Yere ilk olarak "alçi" olarak düşüren "Han" olur. "Tauçu" düşüren ise onun "mirtazak" (asker)'ı olur. Han'ın tüm isteklerini yerine getirmek zorundadır. Diğerleri ise "Puk" düşürenler özgür vatandaş, "Çik" düşürenler de "Suçlu"lardır. Mirtazak Han'a suçluyu getirerek işlediği suç ile ilgili rapor verir. Örneğin "hırsızlık yaptı" der. Han suçluya ceza verir: kapıyı öpmesini, ya da bir şarkı söylemesini, ya da yatağın altına girerek horoz gibi ötmesini, ya da bir genç kızın başında örtüsünü almasını ister. Eğer suçlu kız ise Han ona erkeğin başından şapkasını alıp kendi başına takmasını veya şarkı söylemesini ister. Mahkeme devam ederken diğerleri de âşıkların atmaya devam ederler. Bu sırada tekrar "aşık" düşüren olursa eski Han yerine yeni Han getirilir. Böylece Mirtazak'da değişir" (Çursin 1901:43; Aliyeva/Haciyeva2016: 449-451). Günümüze kadar hiç bozulmadan gelen en önemli çocuk oyunlarından birisi de Aşık Oyunu'dur. Bu oyun diasporada hala çocuklar ve gençler arasında az da olsa oynanmaktadır." (T.Koçkar/Haciyeva/R.Koçkar:291-302)

Aşık oyunu Afganistan Türkmenlerinde de hala oynanmaya devam etmektedir: "Bu oyun daha çok fakir dağ köylere ile hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı çevrelerde hayvansal bir atık olan aşık kemiğinin bol olduğu yerlerde oynanır. Türk kültüründe isabetli aşık atanların iyi bir nişancı olduğu için onlara değer verildiği söylenegelmiştir.

¹ Aşık oyununun evrensel olarak yaygın olduğu görülmektedir. Aşık oyunları; koyun, keçi gibi hayvanların ön dizlerinde bulunan "aşık" adı verilen eklem kemiği ile oynanan oyunlara verilen isimdir. Grekçede "astragalos" latince "talus-tali" olarak bilinen aşık kemiği ile oynanan aşık (Bener 2008, s. 69), Eski uygarlıklarda çocuklar ve yetişkinler tarafından sevilen bir oyun olmuştur. (Onur 1992:366). MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan ünlü tarihçi Herodotos, aşık oyununu Lydialıların kıtlık zamanında vakit geçirmek için icat ettiklerini bildirir. (Bener 2008:69) Aşık kemikleri zengin ya da fakir her aile çocuğunun sahip olabileceği oyuncaklar arasındadır. Ancak zengin çocuklarının bronz, fildişi, cam ve mermer gibi malzemelerden üretilmiş aşık kemiklerine de sahip olduğunu ortaya koyan veriler bulunmaktadır. (Bener 2008:72) Aşık kemiğinin dört yüzü vardır ve her bir yüzü sayısal bir değere denk gelir. İki geniş, iki dar yüze sahip olan aşık kemiğinin geniş dışbükey yüzeyinin (pranes) değeri 4, geniş içbükey yüzeyinin (hyption) değeri 3'tür. Dar yüzeylerin nispeten düz tarafının (khion) değeri 1 ve daha girintili olduğu için durması en zor olan yüzeyinin (koon) değeri 6'dır. (Bener 2008:71). Aşık oyununun 5 türü vardır: Pentalitha, günümüzdeki "5 taş" oyunu gibi kız çocukları tarafından oynanan, havaya atılan aşık kemiklerinin elin üst yüzeyiyle yere düşürmeden yakalanması esasına dayanan bir oyundur. Eis Omillan, yere çizilmiş daire içindeki rakip tarafa ait aşık kemiklerinin, kendi aşık kemiğini fırlatmak suretiyle daire dışına çıkarılması usulüne dayanır. Antik devirde daha çok erkek çocuklarının oynadığı bir oyun olmalıdır. Pleistobolinda, Grek ve Roma'da hem kız hem de erkek çocukları tarafından oynanan iki kişiyle ve iki aşık kemiğiyle oynanan bir oyundur. (Bener 2008:76). Aşık kemiklerinin yere atılması sonucu gelen sayısal değerlerin toplamında en yüksek değeri alan oyuncunun kazandığı aşık oyunlarından biridir. Parimpar (Artiasmos), oyunculardan birinin eline sakladığı aşık kemiklerinin toplamının tek sayı mı çift sayı mı olduğunu diğer oyuncunun tahmin etmesine dayalıdır. Taş, fındık veya sikke kullanılarak da oynanır (Bener 2008:77). Tropa, yerdeki bir çukura veya kaseye en fazla aşık atmayı başaran kişinin oyunu kazandığı bir aşık oyundur. <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/>

Ayrıca nazardan korunmak için de çocuğun sağ omzuna aşık dikilirmiş. Bunun aynı zamanda çocuğun kemik gelişimine katkı sağlayacağına inanılmış. Aşık, hayvanların diz kapaklarındaki kemiktir. Aşık oyunu Anadolu'da da oynanan çok eski bir oyundur. Hatta bu oyunla ilgili "seninle aşık atılmaz, al aşıkların ben oynayamam" gibi misalleri vardır. Aşık oyunlarından biri olan ordo, dokuz tezek Kırgızlar tarafından millî bir spor sayılmakta ve Manas Destanı'nda da adı geçmektedir. Aşık Oyunu Afganistan'da yavaş yavaş unutulmuş ve pek az çocuğun bildiği bir oyundur. Bu oyunu erkek çocuklar oynar. Yuvarlak bir şekil çizilir ve bunun içerisine koyunun ayak bileğinden yapılmış aşık kemiği konur. Aşık kemikleri yan yana dizilir. Çocuk içine kurşun doldurulmuş bir aşıkla dizilmiş aşıkları vurup aşıkları dışarı çıkarmaya çalışır. Afganistan'ın bazı bölgelerinde çocuklar aşıkları farklı renklere de boyarlar. (Şahin 2016:261-271).

Aşık oyununun tarihten bu güne genel seyri ve günümüz Türk dünyasındaki devamlılığı üzerine verdiğimiz bilgilerden sonra aşık oyununun destanımızda yer aldığı bölüme geri dönersek Köroğlu'nun mahalledeki çocuklarla aşık oynadığını fakat yenildiği halde döverek herkesten aşıkları geri topladığını görürüz. "Köroğlu Kazak, Özbek ve Türkmen varyantlarında hiçbir sebep yokken aşık oynadığı çocukları döver. Eğer yenilmişse aşıklarını zorla geri alır. Gönüllü olarak vermeyenleri döver, bazılarının da kulaklarını koparır. Çocuklar bunun korkusundan sokağa çıkamaz olurlar." (Karadavut 2002:146)

Köroğlu Destanı Kazak varyantı İkinci Kısım (Mezarda Doğan Köroğlu) (Şişman 1998:185) bölümünden yaptığımız 'dört' tane dörtlük alıntısında anlatılmak isteneni açıkladığımızda Köroğlu'nun amacını ve amacı doğrultusunda izlediği yolun daha iyi kavranacağı kanaatindeyiz.

Yüzü güzel öpmeye kıyamazsın
Ağladığın muradına erirdi
Her gün büyüyor Köroğlu
Düşmanından ar-namus alacak (Şişman 1998:185)

Burada Köroğlu'nun fiziksel özelliklerinden bahsedilmektedir. Yüzünün öpülmeye kıyılmayacak kadar güzel olduğu söylenmekte her gün büyüdüğünün gözlendiği ve ermek için ağladığı muradına erinde sonunda ereceği ifade edilmektedir. Son dizede Köroğlu'ndan bir beklenti olduğu görülmektedir. Bu dizelerin altında saklı olan bir umudun varlığı son derece dikkat çekicidir. Köroğlu'nun ağlayarak ermek istediği murat 'düşmanından ar namus alması'dır. Köroğlu babasının ve dedesinin öcünü almakla yükümlüdür. Bu Koçyiğit Köroğlu'nun hayatında mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir yükümlülüktür. Çevresi tarafından sürekli kendisine empoze edilen bu öd alma yükümlülüğü 'düşmanlardan ar-namus alması' deyiimiyle ifade edilmiştir. Köroğlu'nun haksızlığa uğrayarak memleketlerinden olmuş babasının ve dedesinin öclerini alması onların bir anlamda çevrenin gözünde yitirmiş oldukları itibarlarının yeniden kazanılması demektir. Aslında dürüstlüklerinden, iyiliklerinden ve ahlaklarından şüphe edilmeyen Ravşanbek ve Gajdembek, namert bir yöneticinin kendilerine yaptığı haksızlık nedeniyle memleketlerinden kaçmak zorunda kalmış ve toplum içindeki itibarlarını yitirmişlerdir. Bu itibarın yeniden kazanılması ancak Köroğlu'nun onların öclerini alması yani 'ar namus alması' yoluyla gerçekleşecektir.

Köroğlu'nun aşık oynadığı çocukları dövme nedeninin bilinçaltında yatan öz alma duygusu olduğunu, bu dizelerde dile getirilen gereklilikte birebir görmekteyiz: "Köroğlu'nun doğu Kazak, Özbek, ve Türkmen varyantlarında gördüğümüz fiziki özelliklerinden biri de hem yaşlılarının hem de kendinden büyükleri dövebilecek kadar cesur ve güçlü olmasıdır. O, aşık oynadığı çocuklara yenilince, döverek aşıklarını geri alır."(Karadavut 2002: 141)

Böylece on iki yaşına geldi
Çok nazlı bir şekilde büyütüldü
Külayım düşmana göstermiyordu.
Bir gün çocukların yanına geldi (Şişman 1998:185)

Köroğlu büyümüş ve bir ergen olmuştur. On iki yaşına gelmiştir. Anneanesi Külayım onu çok nazlı bir bakımla ve düşmana göstermeksizin büyütmektedir. Bir gün mahalledeki çocukların yanına gider. Onlarla aşık oynamaya başlar.

Aşık oynarken yenildiği oluyor,
Yenilince aşıklarının zorla geri alıyordu.
Hem güçlü hem büyük olsa da.
Çocukları korkutarak alıyor. (Şişman 1998:185)

Aşık oynarken yenildiği zamanlarda aşıklarını zorla geri almaktadır. Oysa hem güçlü hem de oldukça iri bir çocuktur. Etrafındaki çocukları korkutarak aşıklarını geri almaktadır. Köroğlu'nun bu çocuklara karşı düşmanca tavrının aslında kendince destekli bir dayanağı vardır. Bu çocuklar Köroğlu'nun babasına ve dedesine zarar veren kişilerin çocuklarıdır. Köroğlu bu yolla bir anlamda babasına karşı işlenen suçun öcünü almaktadır. Köroğlu'nun bilinçaltında yatan bu ödeşme kavramından bahsetmediğimiz takdirde kahramanımız durup dururken çevresindekilere saldıran bir birey olarak görünecektir ki bu da bir destan kahramanında hiçbir zaman mevcut olmayacak olumsuz bir özelliktir. Bu nedenle Köroğlu'nun içinde bulunduğu psikolojiden bahsetmenin yerinde bir davranış olacağı kanaatindeyiz.

Yaşı ile büyüklüğüne hiç bakmıyor,
Döver diye kimse ona yaklaşmıyor
Bir çocuğu yere yıkıp, altına aldı,
Kafasına iyice vuruyor. (Şişman 1998:185)

Köroğlu etrafındakilere korku salmıştır. Hem yaşı büyüktür hem de güçlüdür ama o bunların hiçbirini göz önünde bulundurmamaktadır. Aralarında husumet çıktığı anda karşısındaki kim olursa olsun onu alıp yere yıkmakta ve kafasına vurmaktadır. "Köroğlu Destanları'nda atanın ruhunun her zaman mensubu bulunduğu topluluğun fertleriyle birlikte olduğunun düşünülmesi ve sağlığında ataya yapılmış bir haksızlığın öcünün mutlaka alınması gerekliliğini örnekleyen bir davranış olarak Köroğlu'nun zengin bey ve paşalara karşı takındığı düşmanca tutumun kaynağında görmekteyiz. Bu bey ve paşalar Köroğlu'nun ve onun ülkesinin düşmanlarıdır çünkü ya bu insanların bizzat kendileri ya da onların babaları Köroğlu'nun babasının gözlerini çıkartmış olan kişilerdir. Bu nedenle Köroğlu çocukluğundan beri fakir olanları korumakta zengin olanları dövmetedir." (Çobanoğlu 2018:4)

Aşık oyunu Köroğlu metninde Köroğlu'nun ömrü boyunca izleyeceği yolun ne

olduğunu ve bu yolun takibinin nasıl olacağını göstermesi bakımından son derece önemli bir motiftir. Bu motifin içerdiği derin ve psikolojik anlama bakmaksızın sadece görünen yüzüyle değerlendirdiğimizde karşılaştığımız olumsuz anlam yanıltıcı olacaktır. Bu nedenle bu motifin çıkış noktasından itibaren ne gibi fikirleri bünyesinde barındırdığına bakarak metnin bitiş noktasına kadar söz konusu fikirlerin nasıl uygulandığını inceleyerek metni tahlil etmeye çalıştık. Öyle sanıyoruz ki bu yöntem daha doğru bir yaklaşımı içermektedir. Günümüz dil özellikleri ve insan davranışları açısından bakıldığında anlatımdaki -bir anlamda- kırıcı olarak değerlendirilebilecek yaklaşım ve davranıştaki şiddeti bu şekliyle görmemek, her anlatıyı döneminin dil özellikleri ve davranış kalıbıyla incelemek onun altında yatan halk fikirlerini görmek açısından yerinde bir yaklaşımdır.

Sonuç olarak, bütün Türk dünyasının ortak paydasında bulunan asırlardan beri nesilden nesile aktararak gelen Köroğlu Destanı'nın Kazak çeşitlemesindeki Aşık oyununun tematik, yapısal, işlevsel ve anlamsal yönden analizini tahlilini ve değerlendirmesi yapmaya çalıştık. Yaptığımız çalışma sonucunda elde ettiğimiz bulgulardan yola çıkarak bu kadar çok varyanta sahip olan ve tüm Türk dünyası tarafından sevilerek söylenen bütün Köroğlu varyantlarında halk fikirlerinin birleşmesiyle ortaya çıkan tek bir ortak amaçtan söz edilebileceğini o ortak amacın da Köroğlu'nun güç ve iktidara sahip olmaya çalışması olduğunu gördük.

Güç ve iktidara sahip olma Köroğlu için doğuştan getirdiği bir zorunluluktur. Babasının ve dedesinin öcünü alacağı kırklar tarafından söylenmiştir. Bu söylemin aksi bir davranış söz konusu değildir. Bu düşünceler doğrultusunda büyüyen Köroğlu mahallede aşık oynadığı arkadaşlarına yenildiği zaman onları dövmeye başlar. Bu noktada aşık Köroğlu'nun her zaman kazanmak zorunda olduğu hayat çizgisini temsil etmektedir. Bu yolda karşısına çıkacak bütün engelleri yıkacaktır. Destanda kullanılan Aşık motifi onun hayat felsefesinin somutlaşmış halidir. Köroğlu'nun bu çocuklara karşı takındığı düşmanca tavrın aslında kendince destekli bir dayanağı vardır. Bu çocuklar Köroğlu'nun babasına ve dedesine zarar veren kişilerin çocuklarıdır. Köroğlu bu yolla bir anlamda babasına karşı işlenen suçun öcünü almaktadır. Köroğlu destan boyunca kahramanlıklar göstererek en son noktada kendisine biçilen misyonu layıkıyla yerine getirmiştir. Bu misyonun gerçekleşmesinde izlediği yol akıl yoludur. Aklını ve zekasını idrak ederek lider olan bir kahraman olarak değerlendirdiğimiz Köroğlu'nun gelecek nesillere örnek olmasını sağlamak ve onun değerlerinin istedik değerlerimiz arasında yer almaya devam etmesi yolunda mücadele vermek hepimizin görevidir.

KAYNAKLAR

BENER, S. Selvi.(2008). "Eski Yunan ve Roma'da Oyun ve Oyuncaklar", İstanbul Üniversitesi, SBE: (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇAKIR,Aylin/Öztürk Gülşah.(2018). "Eski Uygarlıklarda Çocuk Oyunları ve Oyuncakları", Atatürk Üniversitesi,(basılmamış çalışma).

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/44097401/COCUK_OYUN_VE_OYUNCAK.pdf

ÇOBANOĞLU, Sacide.(2018). Köroğlu Destanı Bağlamında Atalar Kültü. Bolu Köroğlu Çalıştayı Bildirileri, (Baskıda).

ÇOBANOĞLU, Özkul(2010). Köroğlu ve Halk Felsefesi, **I.Uluslararası Köroğlu, Bolu Tarih ve Kültür Sempozyumu (17-18 Ekim 2009) Bildirileri**. Ankara, s.11-23.

KARADAVUT, Zekeriya.(2002). **Köroğlu'nun Ortaya Çıkışı**, Bişkek: Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Yayınları.

KOÇKAR, M. T. & Hacıyeva, T. M. & Koçkar, R. İ.(2017). Kafkasya Araştırmacısı G. F. Çursin'in El Yazması Eserlerinde Bulunan Karaçaylıların Dans Ve Oyunları İle İlgili Bilgilerden Günümüze Kalanlar, İstanbul: **Motif Akademi Halkbilimi Dergisi**,C.10, S.20, s. 291-302

ŞİŞMAN, Bekir.(1998). **"Kazakistan'da Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Bu Gelenek İçerisinde Köroğlu Destanı"**, Hacettepe Üniversitesi SBE:(Yayınlanmamış doktora tezi).

ONUR, Bekir.(1992). Tarih Boyunca Oyunlar ve Oyuncaklar, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C.25, S.2, s. 366.

ŞAHİN, Savaş.(Güz 2016). Afganistan Türkmenlerinin Kültüründe Çocuk Oyunları, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, SUTAD**, Güz 2016; (40): 261-271 E-ISSN: 2458-9071